

Tillgänglighetsprogram

Program för Karlshamns kommuns arbete under 2009-2011
avseende tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning
inom ramen för hållbar social samhällsutveckling.

Antaget av kommunfullmäktige
i november 2008 § 145

Innehåll

	Sidan
Sammanfattning	1
Inledning	1
Några utgångspunkter i korthet	3
Principer för programmets upplägg	5
Strategi för tillgänglighetsarbetet	6
Bemötande och delaktighet	6
Arbete	7
Boende	8
Utbildning	9
Fysisk tillgänglighet	11
Hälsa och omsorg	13
Kultur och fritid	13
Information	14
Programmets genomförande	15
Liten ordlista	17

Sammanfattning

Hållbar utveckling är ett övergripande mål för Karlshamns kommun och det nu aktuella tillgänglighetsprogrammet initierar ett långsiktigt arbete med tillgänglighetsfrågor inom ramen för den sociala dimensionen inom begreppet hållbar utveckling. Kommunen lyfter fram några arbetsområden och utmaningar som står i fokus under de närmaste åren (2009-2011). Utmaningarna är:

- Bemötande
- Arbete
- Boende
- Utbildning
- Fysisk tillgänglighet
- Hälsa och omsorg
- Fritid och kultur
- Information

I programmet redovisas kunskap och åtgärder för vart och ett av fokusområdena. Programmet redovisar också mer generell strategier och förutsättningar för kommunens tillgänglighetsarbete samt hur det ska genomföras.

Inledning

Karlshamns kommun arbetar för en långsiktig hållbar samhällsutveckling utifrån ekonomiska, sociala aspekter och miljömässiga aspekter. Alla tre dimensionerna ska beaktas och balanseras i kommunens beslut. Tillgänglighetsprogrammet har fokus på tillgängligheten i samhället för personer med funktionsnedsättning och kompletterar kommunens integrationsprogram.

Hållbar social utveckling

Hållbar social utveckling handlar om hur ett bra vardagsliv kan skapas där vi bor. Våra möjligheter som kommuninvånare att vara delaktiga i de beslut som fattas är en grundläggande förutsättning. Möjligheterna att kunna påverka det näraliggande har avgörande betydelse för vår känsla av trygghet, gemenskap och sammanhållning. I det hållbara samhället bejakar vi integration och mångfald och jämställda och jämlika förutsättningar, rättigheter, möjligheter för alla kommuninvånare.

Tillgänglighet handlar om att kunna röra sig fritt, att kunna komma in i byggnader och anläggningar, att kunna orientera sig och ta del av det som händer. Det handlar om att kunna vistas i alla miljöer utan att ta skada. Tillgänglighet är även fråga om att få del av utbildning, information, att ha tillgång till massmedia och litteratur, att kunna besöka teater, butiker, restauranger, fritidslokaler samt att kunna ha smidig kontakt med olika former av samhällsservice.

Tillgängligheten till allmänna kommunikationer är också en viktig fråga för människor med funktionsnedsättning. Ju bättre tillgängligheten är i samhället desto fler människor klarar sitt dagliga liv utan hjälp av andra och desto mindre behövs hjälpmedel, assistans och andra sorters stöd.

Uppdraget

Initiativ till tillgänglighetsprogrammet togs av kommunstyrelsen i januari 2008 då behovet av översyn av kommunens handikappolitiska program från år 2001 markerades. Kommunstyrelsen beslutade att tillsätta en särskild arbetsgrupp (tillgänglighetsgruppen) med uppgift att i september 2008 återkomma med programförslag till kommunstyrelsen.

I mars 2008 godkände kommunstyrelsen ett förslag till sammansättning av arbetsgruppen varvid följande personer utsågs från kommunens sida: Göran Svensson (s) tillika gruppens ordförande, Christel Jonasson (s), Paul Hedlund (fp). Förvaltningssamordnare Bernt Ibertsson knöts till gruppen som sekreterare.

”Handikappföreningarna i Karlshamn” utsåg för egen del Yvonne Forssell, Kerstin Linde och Ingmar Åkesson att ingå i arbetsgruppen.

Samtidigt godkände kommunstyrelsen ett förslag till arbetsmodell för gruppens verksamhet varvid gruppen, bland annat, ska överväga att skifta benämning från handikappolitiskt program till tillgänglighetsprogram. I uppdraget ingår även att samordna arbetet med den arbetsgrupp som fått i uppdrag att arbeta med ett integrationsprogram för kommunen.

Arbetets upplägg

Redan inledningsvis diskuterade tillgänglighetsgruppen hur resultatet av arbetet skulle benämnas. Med hänsyn till ett mer tidsenligt synsätt (Socialstyrelsens Terminologiråd oktober 2007), valde gruppen att förorda att arbetet ska utmynna i ett förslag till tillgänglighetsprogram för personer med funktionsnedsättning.

Med hänsyn till programperiodens tidsperspektiv avgränsas programmet till vissa av gruppen utvalda fokusområden. Programmet tar intryck av olika aktörers arbete med tillgänglighetsfrågorna varvid kan nämnas FN, EU, Riksdagen, Regeringen och Karlshamns kommunfullmäktige. Gruppen har i övrigt inspirerats av information från Boverket, Sveriges kommuner och landsting SKL, andra kommuner, HSO, HANDISAM, SISUS med flera.

Tillgänglighetsgruppen har genomfört 8 arbetsmöten. Vid några möten har tjänstemän i kommunorganisationen, med särskild kompetens, bjudits in. Likaså har en representant för HSO i Blekinge och en från arbetsförmedlingen deltagit vid ett arbetsmöte.

Samråd har skett med kommunens integrationsgrupp.

Tillgänglighetsprogrammets syfte

Kommunen vill med detta program verka för ökad kunskap och bättre förutsättningar till livskvalitet för personer med olika typer av funktionsnedsättningar. Programmet ska vara ett stöd för förtroendevalda och anställda inom kommunen som arbetar med eller kommer i kontakt med frågor som rör tillgängligheten i samhället.

3

Programmet kompletterar kommunens hållbarhetsprogram, integrationsprogram, folkhälsoprogram och demokratiprogram och fokuserar på några områden som bedöms särskilt angelägna att arbeta med under 2009-2011.

Programmet är vägledande och riktningvisare för kommunens olika verksamheter. Förhoppningsvis kan det också fungera som inspirationskälla för dialog inom kommunkoncernen men också med andra aktörer utanför kommunorganisationen.

Programmet ersätter ”det gamla” handikappolitiska programmet från 2001. Programmet och det arbete det initierar, kan säkert utvecklas och bli än mer slagkraftigt och tydligt under programperioden. Arbetet ska vara öppet för nya influenser och beredskap ska finnas för revideringar i programmet om väsentliga sådana behov uppstår.

Hösten 2011 ska en aktualitetsöversyn av programmet genomföras avseende mandatperioden 2011-2014.

Programmet avgränsas i huvudsak till det kommunala uppdraget där kommunen spelar olika roller. Programmet greppar således följande påverkansmöjligheter:

- Direkt påverkan genom att kommunen och dess nämnder och styrelser har ansvar för och driver olika verksamheter.
- Indirekt påverkan genom olika myndighetsåtgärder såsom tillståndsprövning, planering, bidragshantering mm
- Indirekt påverkan genom kommunens roll som informatör, utbildare och rådgivare.

Några utgångspunkter i korthet

En person kan ha en funktionsnedsättning på grund av olika orsaker. Ett handikapp kan uppstå först i mötet mellan personen ifråga och omgivningen. Vilken form av tillgänglighetsanpassning som då behövs beror på vilken funktionsnedsättning personen har och hur omfattande den är. Det är således omgivningen som avgör hur ”handikappande” en funktionsnedsättning är. För kommunens del är det viktigt att verka för ett bra bemötande och för att samhället formas så att funktionsnedsättningar får så liten betydelse som möjligt för den enskilde, dvs en god tillgänglighet i olika situationer och miljöer.

Den enskildes livsvillkor och bemötandet från omgivningen (t.ex kommunens verksamheter) kan te sig mycket olika beroende på om funktionsnedsättningen är liten eller omfattande och om den är synlig eller mer eller mindre dold. Ett inkluderande synsätt innebär att de kommunala verksamheterna välkomnar personer som har funktionssvårigheter. Verksamheterna får tillbaka värdefulla kunskaper, nya kontakter, möjligheter till vidgade vyer och djupare förståelse för att människor är olika. Någon har sagt: ”De flesta hindren sitter i betraktarens ögon”.

Från FN

FN:s 22 standardregler för dessa handlar om rättigheter, möjligheter och ansvar på olika samhällsområden. Standardreglerna är dock inte bindande för medlemsstaterna.

Med FN:s konventioner om mänskliga rättigheter är det annorlunda. De är juridiskt bindande för de länder som ratificerat konventionen. Sverige har arbetat mycket aktivt i FN med att förhandla fram en särskild konvention för att tillförsäkra att funktionsnedsatta personer får full tillgång till sina mänskliga rättigheter.

FN:s barnkonvention anger att staterna ska arbeta för att barn med funktionsnedsättning åtnjuter ett fullvärdigt och anständigt liv under förhållanden som säkerställer värdighet, främjar självförtroende och möjliggör barnets aktiva deltagande i samhället.

Totalt beräknas att drygt 10% av världens och Sveriges befolkning har någon form av funktionsnedsättning.

Från EU

Inom EU finns sedan 2003 en handlingsplan för lika möjligheter för personer med funktionsnedsättning. Innehållet stämmer väl överens med den politik som förs i Sverige. För 2008-2009 prioriterar EU frågor om delaktighet och tillgänglighet inom arbetsmarknadsområdet och infrastruktur.

Från Riksdag och regering

Politiken för att stärka personer med funktionsnedsättning fastlades år 2000 då riksdagen antog handlingsplanen "Från patient till medborgare". Handlingsplanen gäller fram till och med 2010 och involverar alla samhällsområden.

Insatser ska genomföras för att personer med funktionsnedsättning ska få rätt till full delaktighet, ett värdigt bemötande och själva bestämma över sina liv. Tre arbetsområden prioriteras: Handlingsplanens intentioner ska genomsyra alla samhällssektorer, samhället ska bli tillgängligare och bemötandet ska förbättras.

En ny diskrimineringslag kommer troligen att antas av Riksdagen att gälla från januari 2009. Diskrimineringsombudsmannen har tillsyn över den nya lagen.

Från Karlshamns kommunfullmäktige

I kommunens vision för år 2017 och demokratiprogrammet framhålls att arbetet ska inriktas på att kommunens invånare är med och påverkar och är delaktiga i beslut som rör den enskilde, det egna grannskapet, i byn eller kvarteret eller i skolan.

Delaktighet och inflytande via webben ska tillhöra vardagen. Dialogen mellan kommunens invånare och de förtroendevalda ska vara naturlig och förtroendefull. Det nu aktuella programarbetet ska stärka och tydliggöra dialogen mellan förtroendevalda och anställda i kommunkoncernen å ena sidan och kommuninvånare och besökare som har funktionsnedsättning å den andra sidan.

Principer för programmets upplägg

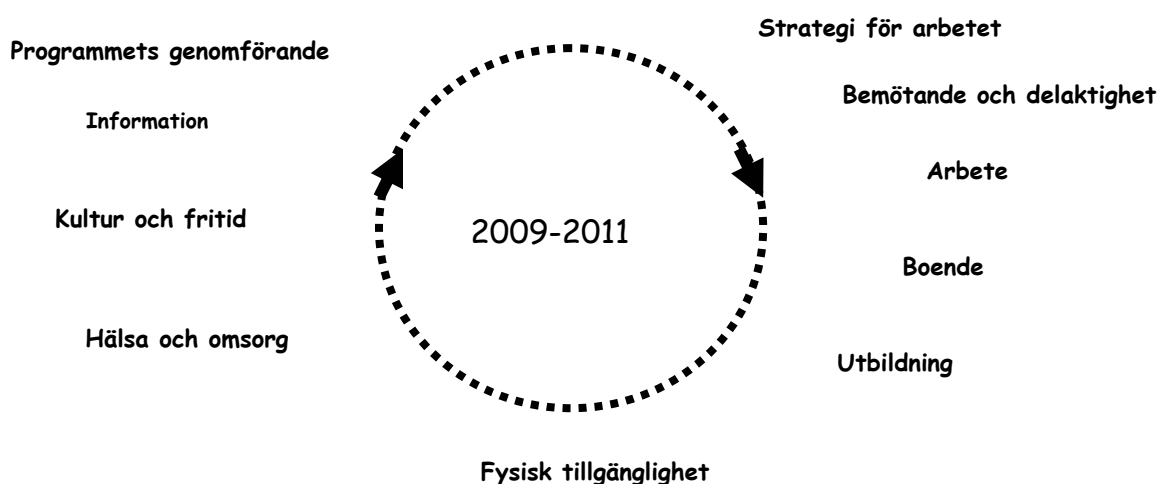
Visionen om det hållbara samhället är en övergripande ambition för utvecklingsarbetet i Karlshamns kommun. För att kunna avväga sociala aspekter gentemot miljömässiga och ekonomiska aspekter behövs kunskaps- och beslutsunderlag i olika frågor som rör invånarnas levnadsförhållanden. Tillgänglighet i vid bemärkelse, för personer med funktionsnedsättning, är ett sådant område där kunskaperna behöver fördjupas. Det nu aktuella programmet ska ses i detta sammanhang.

Programmet visar vilken ambition och inriktning som kommunen har under de närmaste åren. Arbete prioriteras på vissa fokusområden som är viktigast att arbeta med under år 2009-2011. Med utgångspunkt i dessa anges konkreta åtgärder för att öka förutsättningarna till ökad livskvalitet för personer med funktionsnedsättning. Fokusområdena är:

- Strategi
- Bemötande och delaktighet
- Arbete
- Boende
- Utbildning
- Fysisk tillgänglighet
- Hälsa och omsorg
- Kultur och fritid
- Information
- Programmets genomförande

Programprincipen

Några utgångspunkter i korthet

Strategi för tillgänglighetsarbetet

Övergripande vision om tillgängliga Karlshamn

År 2017 kan kommunen och dess invånare konstatera att det arbete med social hållbar utveckling och tillgänglighet, som initierades av kommunfullmäktige år 2008, är levande och har gett positiva resultat och ökad livskvalitet för personer med funktionsnedsättning.

Övergripande mål

Kommunkoncernen ska aktivt driva arbetet med tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning. Viljeinriktningen i detta program ska vara en del i den politiska styrningen i den kommunala verksamheten. Arbetet ska påbörjas och utvecklas stegvis i programmets riktning.

Åtgärder under 2009-2011

- Tillgänglighetsfrågorna berör flera politikområden. Kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret för samordning av programmets genomförande. Kommunstyrelsens arbetsutskott utgör strategisk hållbarhetsberedning där tillgänglighetsfrågorna ingår.
- Kommunstyrelsen föreslår i sin budget medel för det övergripande arbetet samt för konkreta åtgärder inom sitt ansvarsområde.
- Övriga nämnder och styrelser beaktar på motsvarande sätt programmets intentioner i den egna verksamheten samt erforderliga behov i samband med budget. Dialog över olika ansvarsområden är viktig vad gäller tvärssektoriell samsyn och utbyte av erfarenheter inom tillgänglighetsområdet.
- Kommunstyrelsen tillser, snarast efter det att kommunfullmäktige antagit det nu aktuella programmet, att nämnder och styrelser inrapporterar vilka "Åtaganden" man är beredd att genomföra under perioden med anledning av programmets intentioner.
- Kommunstyrelsen arrangerar minst en gång under perioden ett "Tillgänglighetsforum" med syfte att dels följa upp det nu aktuella programmet och dels att fånga upp och tydliggöra ny kunskap och nya erfarenheter.
- Kommunstyrelsen tillser att det fortlöpande arbetet enligt programmet avrapporteras i kommunens årsredovisning under avsnitt "Redovisning av arbetet med hållbar utveckling" där delrubriken "Uppföljning av tillgänglighetsprogrammet" ingår.

Bemötande och delaktighet

Alla människors lika värde är grundläggande i ett modernt demokratiskt samhälle och rätten att vara medborgare på lika villkor, ska erkännas fullt ut. Känsla av sammanhang och delaktighet ger möjlighet till inflytande som dessutom en viktig grund för människors hälsa.

Dessa demokratiska värden innefattar också personer med funktionsnedsättning. Ett respektfullt och värdigt bemötande ökar deras möjligheter att själva bestämma över sina liv. Mänsklig värme och empati räcker långt men ibland kan det behövas särskild kunskap för att agera rätt. Inte minst i mötet med personer som har en funktionsnedsättning kan det vara små detaljer som avgör om bemötandet blir bra eller dåligt.

Människors uppfattning om kommunen grundas ofta på hur han eller hon blivit bemött av personal och förtroendevalda. Ett bra bemötande skapar en förtroendefull relation mellan personen i fråga och kommunen. Detta gäller självklart även för personer som har en funktionsnedsättning. Men hur gör jag för att ledsaga en synskadad person? Bör man sitta eller stå när man talar med en som rullstolsburen? Hur talar man bäst till en person som läser på läpparna? Det finns säkert många situationer och tillfällen då vi som kommunanställda eller förtroendevalda kan känna oss osäkra.

Åtgärder i kommunkoncernen under 2009-2011

- Kommunkoncernen ska verka för att ge kommuninvånare och besökare, som har funktionsnedsättning, ett gott bemötande och ökad delaktighet i frågor och ärenden som har koppling till olika nämnders och styrelsers ansvarsområden. Information om rättigheter, skyldigheter och möjligheter ska förmedlas till den enskilde. Tillgänglighetsprogrammets intentioner ska beaktas och diskriminering av personer med funktionsnedsättning ska motverkas och förebyggas.
- Bemötandefrågorna avseende personer med funktionsnedsättning ska arbetas in i kommunens ordinarie arbetsmiljö-, ledarskaps- och serviceutbildning.
- Med stöd i nämnda utbildningar ska en bemötandeguide arbetas fram som ska kunna användas som hjälpmedel i kommunens kontakter med personer som har funktionsnedsättning. Guiden ska innehålla råd kopplade till olika funktionsnedsättningar. Guiden arbetas fram i samverkan med handikappföreningarna i Karlshamn.

Arbete

Sysselsättningsgraden i landet är generellt lägre bland personer med funktionsnedsättning än bland övriga personer. Detta är inte godtagbart av flera skäl. Personer med funktionsnedsättning har samma önskningar som andra att vara en del av samhället och arbetsmarknaden. Det är angeläget att tillvarata de kunskaper och erfarenheter som finns hos nämnda personer.

Många arbetsgivare känner sig dock osäkra inför att anställa en person med funktionsnedsättning. En undersökning från IFAU, Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering, visar att tre av fyra arbetsgivare har dålig kunskap om vilket stöd man kan få och hur. En tredjedel av de arbetsgivare som anställt en person med funktionsnedsättning tycker att det går bättre än förväntat.

Åtgärder i kommunkoncernen under 2009-2011

- Kommunkoncernen ska arbeta för attityder och värderingar som ser mångfald och olikheter som en tillgång i arbetslivet och bidra till att människor med olika former av funktionsnedsättning ges ökade möjligheter att få ett arbete på den öppna arbetsmarknaden. Nytänkande och uppfinningsrikedom hos inblandade aktörer ska bejakas.
- I egenskap av arbetsgivare ska kommunen vara ett föredöme vad gäller att göra de egna arbetsplatserna tillgängliga för människor med funktionsnedsättning. Den som av olika skäl inte kan stå till arbetsmarknadens förfogande kan, efter kommunens prövning enligt LSS, erbjudas så kallad "Daglig verksamhet" med sysselsättning som bidrar till gemenskap och meningsfull tillvaro.
- Samverkan och samordning behövs internt i kommunkoncernen men också gentemot andra aktörer såsom näringslivet, arbetsförmedlingen, försäkringskassan, skolverket, socialstyrelsen, samordningsförbundet Finsam i Blekinge med flera. Kommunstyrelsen ska under perioden tydliggöra hur det aktuella intresseområdet och kommunens roll i detta ska samordnas.
- Uppmärksamhet ska riktas mot goda exempel på projekt som har ägt rum eller som pågår runt om i landet. Kommunen ska vara lyhörd för att utveckla nya och befintliga modeller för sysselsättning och arbete för de som idag står utanför arbetsmarknaden. Det pågående projektet "Arbetsporten" i Karlshamn är ett sådant projekt som förhoppningsvis leder till goda resultat. Kommunstyrelsen ska utvärdera projektet senast 2010. Erfarenheterna från detta ska tas till vara vid diskussion om ovanstående åtgärd.
- Det finns behov, hos såväl personer med funktionsnedsättning som presumtiva arbetsgivare, av ett mer individuellt bemötande. Det kan handla om den enskildes förmåga och önskemål, råd angående anpassning av arbetsuppgifter, spelregler för anställning, möjligheter till stöd, dialog med särskolan, syoverksamheten mm. I kommunstyrelsens samordningsdiskussion enligt ovan ska därför även ingå möjligheter att inrätta någon form av tjänstemannafunktion som kan arbeta på ett övergripande sätt i denna riktning. Samverkan med de eventuella behov av tjänstemannastöd, som integrationsprogrammet initierar, bör diskuteras.

Boende

Kommunen har ett bostadspolitiskt ansvar att skapa förutsättningar för alla att leva i goda bostäder, till rimliga kostnader, i en stimulerande och trygg miljö. Kommunen kan dock inte ensam svara för detta utan det krävs ett nära samspel med statliga organ, privata exploatörer, finansärer osv. Socialtjänstlagen ger dessutom kommunen ett särskilt ansvar vad avser boende för bland annat personer med funktionsnedsättning.

Bostaden ska fylla en rad funktioner utöver de som vi alla önskar. Det kan finnas behov av anpassning för att möjliggöra vård i hemmet men också för att bostaden ska kunna fungera som arbetsplats för personal. Bostadsanpassning kombinerat med bra utformat tekniskt stöd i form av hjälpmedel innebär att personer med funktionsnedsättning kan upprätthålla kontakter med omvärlden och bättre klara de dagliga aktiviteterna.

Det finns också ett starkt önskemål från många att kunna bo kvar i en invand miljö som inte enbart innefattar själva bostaden utan även närmiljön och tillgången till naturliga mötesplatser. Genom att från början planera och bygga ett samhälle för alla kan kommunen, med sina begränsade resurser, förebygga framtida kostsamma speciallösningar.

Människor med funktionsnedsättning och inte minst de yngre är i allt större utsträckning medvetna om sina rättigheter i boendet. Det behövs ett förändrat arbets- och synsätt vid bostadsplaneringen. Mer flexibla och individuellt utformade lösningar kommer att efterfrågas.

Åtgärder i kommunkoncernen under 2009-2011

- I kommunens vision 2017 anges att ca 1000 nya bostäder (generellt) ska uppföras fram till 2017. Där anges även att de ungas och de äldres behov särskilt ska beaktas. Skrivningen ska justeras så att det framgår att också personer med funktionsnedsättning ingår som prioriterad grupp.
- Kommunfullmäktige antog 2006 en strategi för äldreboende - den så kallade "Servicetrappan". Strategin visar att den enskilde kan ha olika boendebehov och boendeönskemål beroende på vilken servicegrad som behövs. Detta möter kommunen genom att erbjuda olika utbud av boendeanternativ och koppla dessa till olika utbud av servicetjänster. Principerna i "Servicetrappan" ska i tillämpliga delar användas också för personer med funktionsnedsättning.
- För att kunna planera för framtida insatser är det nödvändigt att omsorgsnämnden/verksamheten deltar aktivt i samhällsplaneringen och bidrar med relevant planeringsunderlag. Dialog med olika organisationer, föreningar, gode män, frivilligverksamheten, en uppsökande verksamhet samt sammanvägda erfarenheter från den individuella planeringen bidrar till kvaliteten på planeringsunderlaget. Erfarenheter från arbetet med bostadsanpassningsbidrag ska även det utgöra input i planeringen liksom erfarenheter från personliga ombud för personer med psykisk funktionsnedsättning. Dialog med unga personer med funktionsnedsättning, som är på väg att flytta hemifrån, om deras syn på sitt framtida boende, är också viktig information som kan bidra till planeringsunderlagets kvalitet.
- Erfarenheter visar att möjligheten att leva ett självständigt liv i eget boende, med stöd av både enkel och mer avancerad teknik, kan innebära minskat beroende av personligt stöd. Möjligheterna att lokalt anordna temautbildning om hjälpmedel för berörda förtroendevalda och berörd personal i kommunkoncernen ska beaktas.

Utbildning

Utbildning är också en mänsklig rättighet. Sverige och andra stater har förbundit sig att säkerställa ett inkluderande utbildningssystem med tillgång för barn och elever med funktionsnedsättning till undervisning på hemorten.

Skäliga anpassningsåtgärder som utgår från barnets/elevens/den studerandes behov ska tillhandahållas. Utbildningen ska anpassas efter vars och ens behov. Kommunen har ansvar för att förbättra både fysisk tillgänglighet och pedagogisk anpassning för alla barn, elever och studerande med olika funktionsnedsättning.

Det är viktigt att personer med funktionsnedsättning kan skaffa sig en liknande utbildningsnivå som befolkningen i övrigt. Inte minst ställer arbetsmarknaden många gånger sådana krav vid anställningar. För att lyckas med det och för att fler ska få jobb krävs riktade satsningar generellt och individuellt. Det är också viktigt att elever/studerande med funktionsnedsättning fortsätter till gymnasiet. De som inte har gymnasiestudier är sämre lottade för jobb och sysselsättning senare i livet.

Barn och elever med utvecklingsstörning, hjärnskada och autism och som inte bedöms kunna uppnå de fastlagda kunskapsmålen har rätt till särskola. I Karlshamn finns grundsärskola, träningsskola, gymnasiesärskola och särvox. Blekinge vårdförbund driver Klaragymnasiet med säte i Olofström. Inom särskolan arbetar man mycket och tidigt med träning med sikte på vuxenlivet, det vill säga skola-boende-arbete-fritid samt den enskildes möjligheter till ett så självständigt liv som möjligt.

I pågående samarbete vad gäller gymnasieutbildningen i kommunerna Karlshamn, Olofström och Ronneby (KOR(t)), ingår gymnasiesärskolan.

Åtgärder i kommunkoncernen under 2009-2011

- Utbildningslokalernas utformning och anpassning är avgörande för om barnet/eleven/den studerande ska få utbildning och tillgång till en sådan kursplan som de har rätt till. I många fall berörs då inte enbart klassrummet utan även skolbyggnaden och närmiljön i övrigt. I de flesta fall är anpassningar av lokaler etc av sådant slag att de är till fördel för alla inklusive personal och besökare i skolan.
- För att få en bra och tydlig bild av tillgänglighetsfrågorna ska huvudmannen tillse att inventering genomförs i alla utbildningslokaler under perioden. Inventeringen utgör planerings- och kunskapsunderlag för nödvändiga insatser och förbättringar under de kommande åren. Så kallade ”enkelt avhjälpta hinder” är därvid prioriterade insatser.
- Hjälpmedel som underlättar träning och förståelse är en naturlig del i elevens vardag. Bra hjälpmedel kan innebära minskat behov av personligt stöd. Möjligheterna att utveckla hjälpmedelsanvändningen i skolan ska beaktas liksom möjligheten att lokalt anordna temautbildning om hjälpmedel för berörda förtroendevalda och berörd personal i kommunkoncernen.
- Unga personer med funktionsnedsättning har behov av att under utbildning träna och diskutera förutsättningar och möjligheter inför vuxenlivet dvs boendet, arbete och annan sysselsättning, fritids- och kultur mm. Skolans engagemang även i dessa frågor är viktig där också dialogen med andra nämnder och förvaltningar betonas. Gränzonen mellan skoltid och vuxenliv tas upp även i programmets övriga avsnitt. Utbildningsnämnderna tar initiativ till att under perioden verka för att nämnda gränzon för de unga kommer upp för diskussion i samband med tidigare nämnda ”Tillgänglighetsforum”. Samverkan ska ske med övriga berörda nämnder.

Fysisk tillgänglighet

Kommunen har som övergripande målsättning att arbeta för attraktiva miljöer och goda möjligheter till boende, arbete och försörjning, utbildning, omsorg, infrastruktur och kultur- och fritidsverksamhet. Alla människor ska ha lika möjligheter att ta del av samhället Karlshamn. En god fysisk tillgänglighet till utemiljö, byggnader, anläggningar och allmän mark är då en förutsättning inte minst för personer som har någon form av funktionsnedsättning.

Tillgänglighet vid nybyggnad

Boverkets regelsamling för byggande BBR, innehåller föreskrifter och allmänna råd som utgår från bland annat Plan- och bygglagens bestämmelser. BBR gäller när en byggnad uppförs eller byggs till. Ett särskilt kapitel belyser tillgängligheten för personer med nedsatt rörelse- och orienteringsförmåga.

Tillgänglighet vid allmänplats mark mm

Utöver BBR har Boverket, också med stöd i Plan- och bygglagen, lagt fast en särskild föreskrift om tillgänglighet vad gäller allmänna platser och områden för andra anläggningar än byggnader, ALM 1. Föreskrifterna gäller när en plats iordningsställs eller när ett område för andra anläggningar än byggnader ställs iordning. Det är ägaren av allmän platsmark och områden som svarar för att kraven uppfylls vid nyanläggning. Föreskrifterna är till exempel tillämpliga på lekplatser, badplatser etc. I de flesta fall har kommunen ansvar som markägare enligt ALM 1. Andra ägare kan dock förekomma, särskilt vad gäller områden som inte är allmän platsmark.

En tillgänglig kollektivtrafik

Ett nationellt mål anger att kollektivtrafiken ska vara tillgänglig för personer med funktionsnedsättning senast 2010. Målet handlar bland annat om fordon, resecentra, information, hållplatser mm. Flera aktörer är inblandade. För att resekedjan ska vara trygg och tillgänglig krävs nära samverkan i kommunen och inte minst med länstrafiken och staten.

Enkelt avhjälpna hinder för tillgängligheten

En viktig insats för ett tillgängligt samhälle är att ta bort så kallade enkelt avhjälpna hinder. Enkelt avhjälpna hinder kan vara mindre nivåskillnader, tunga dörrar, felaktigt placerade manöverdon, bristande kontrast- och varningsmarkering, bristande skyltning, bländande belysning, brister i ljudmiljön, brister i inredning och balansstöd mm.

I Plan- och bygglagen stadgas att sådana hinder ska undanröjas i byggnader som innehåller lokaler dit allmänheten har tillträde och på allmänna platser. Lagen gäller även befintlig miljö men innehåller inte uttryckligen när ett hinder ska vara borta. Ett nationellt mål anger dock att åtgärder bör ha genomförts senast 2010.

Boverket arbetar just nu med att lämna förslag till regeringen avseende förtydliganden i regelverket vilket har efterfrågats av många kommuner. Kommunerna ett tydligt ansvar för egna lokaler och för allmänplats-marken.

12

Sveriges kommuner och landsting, SKL och regeringen har satt igång ett fördjupat samarbete för att driva på arbetet vad gäller enkelt avhjälpna hinder. SKL:s uppfattning är, efter en undersökning i landets kommuner, att kommunerna är väl medvetna om tillgänglighetsfrågan och är på gång med arbetet. SKL anser dock att en tempohöjning är angelägen för att nå det nationella målet. Karlshamns kommun är ”lite som kommunerna är mest” och avser att öka sitt engagemang i arbetet enligt detta program.

Uppmärksamma goda exempel

Stockholms stad delar varje år ut ett pris (S:t Julianpriset) till företagare inom olika branscher som har ansträngt sig att utforma sina lokaler så att alla har möjlighet att vistas där – med eller utan funktionsnedsättning. Priset är en hedersutmärkelse som ger vinnarna mycket goodwill. Någon prissumma delas inte ut.

Åtgärder i kommunkoncernen under 2009-2011

- Byggnadsnämnden bevakar inom ramen för sitt myndighetsuppdrag att föreskrifterna i BBR beaktas i samband bygglov, bygganmälan och byggsamråd. Byggnadsnämnden väger också in kraven i BBR och ALM 1 på lämpligt sätt i nämndens arbete med detaljplan. I myndighetsuppdraget ingår att vara pådrivande och ge råd och anvisningar.
- Kommunfullmäktige ger byggnadsnämnden, som sakkunnig i PBL-frågor, ett samordnande och pådrivande ansvar för Karlshamns kommuns arbete med enkelt avhjälpna hinder. Nämnden tar i samverkan med övriga berörda nämnder och styrelser snarast fram en policy för arbetet under perioden. I policyn ska ingå hur aktiv information och rådgivning ska ske inom och utom kommunkoncernen, arbetsmetoder, uppföljning mm.
- Kommunstyrelsen har ett ”yttersta” ägaransvar för tillgänglighetsåtgärder i byggnader och kommunal mark som behöver genomföras enligt BBR, ALM 1 samt regelverket om enkelt avhjälpna hinder.
- Samtliga nämnder och styrelser medverkar till utveckling av den fysiska tillgängligheten genom att ta fram de beslutsunderlag och inventeringar som behövs enligt ovan och som berör vars och ens ansvarsområden, (se också de aspekter på fysisk tillgänglighet som tagits upp under programmets övriga rubriker). Dialog med byggnadsnämnden är nödvändig för tolkning av lagkrav, planeringsunderlag etc.
- Det nationella projektet ”Design för Alla” bygger på idén att samhället utformas så att det blir enklare och bekvämare för oss alla att leva i samtidigt som det är estetiskt tilltalande. Man bör sträva efter lösningar som ökar tillgängligheten för så många som möjligt. Som exempel kan nämnas att en tillgänglig entré till en byggnad också är bra för föräldern med barnvagn. Byggnadsnämnden följer projektet och dess resultat och implementerar erfarenheter från projektet i sin verksamhet.

Hälsa och omsorg

Folkhälsopolitiken har som övergripande mål att skapa samhällsliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen. Folkhälsoinstitutet anser att det är särskilt angeläget att folkhälsan förbättras för de grupper i befolkningen som är mest utsatta för ohälsa. Människor med funktionsnedsättning är en sådan prioriterad grupp. Enligt folkhälsoinstitutet är risk för ohälsa tio gånger större bland personer med funktionsnedsättning än bland den övriga befolkningen.

Folkhälsoinstitutet menar att denna risk kan minskas. En stor del av ohälsan hör samman med brist på inflytande, ekonomisk otrygghet, brist på tillgänglighet och andra faktorer som sätter ner livskvaliteten för den enskilde.

Kommunen har via omsorgsnämnden det yttersta ansvaret för den enskildes grundtrygghet enligt Socialtjänstlagen, lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS) och lagen om assistansersättning, LASS. Omsorgsnämnden prövar olika rättigheter såsom personlig assistans, ledsagarservice, kontaktperson, avlösarservice mm. Närmare information om detta finns på kommunens hemsida.

Karlshamns kommun ingår tillsammans med åtta andra kommuner i Nätverket Dacke. Nätverket är ett nationellt jämförelseprojekt som drivs med stöd av Sveriges kommuner och Landsting, SKL. Syftet är att ta fram effektiva arbetsmodeller med praktiska förbättringar ibland annat handikappomsorgen.

Genom sin verksamhet samlar omsorgsnämnden en omfattande kunskap och erfarenheter om behov, önskemål och anspråk avseende livskvaliteten för personer med funktionsnedsättning.

Åtgärder i kommunkoncernen under 2009-2011

- Folkhälsoarbetet i kommunen inkluderar personer med funktionsnedsättning. Kunskap och åtgärder, om de behov personer med funktionsnedsättning har, behöver utvecklas och tydliggöras.
- I tillgänglighetsprogrammet betonas, i olika sammanhang, behov av samverkan över olika politikområden inom kommunkoncernen, men också gentemot andra aktörer såsom arbetsförmedling, försäkringskassan med flera. Socialtjänstlagen ger omsorgsnämnden ett uppdrag att vara pådrivande i samhällsplaneringen.

Kultur och fritid

Att göra roliga saker på sin fritid är för personer med funktionsnedsättning inte bara trevligt utan är också ett viktigt inslag i deras rehabilitering och möjligheter till att förbättra hälsan. Under programarbetet har tillgänglighetsgruppen fått flera uppgifter om behovet av ett ökat engagemang för att främja tillgång till ett och bra och samordnat kultur- och fritidsutbud för personer med funktionsnedsättning.

Kultur- och fritidsaktiviteter av olika slag där berörda personer kan prova nya roller och utveckla nya förmågor, är viktigt för den egna identiteten och självkänslan. Detta leder till ökade möjligheter till egna initiativ och känslan av gemenskap, att tillhöra en grupp och få ny vänner. Kommunen saknar ett sammanvägt kunskapsunderlag om kultur- och fritidsverksamheternas utbud avseende personer med funktionsnedsättning.

Handikappförbundens samarbetsorganisation och barnombudsmannen har 2007 tagit fram skriften ”Mer än bara lite kul”. Skriften ger bra vägledning och är även en kunskaps-sammanställning med råd och tips som vänder sig till kommuner, föreningar och andra som planerar och genomför verksamheter för personer med funktionsnedsättning. Flera kommuner i landet har inspirerats av skriften och vägt in den i arbetet inom den ordinarie kultur- och fritidsverksamheten.

Åtgärder i kommunkoncernen under 2009-2011

- Kulturnämnden och teknik- och fritidsnämnden ska under perioden ta ett gemensamt initiativ för att utveckla och stimulera kultur- och fritidsutbudet gentemot personer med funktionsnedsättning. Dialog ska föras med de nämnder i övrigt som också på olika sätt berörs av frågan samt med föreningslivet i Karlshamn. Kulturnämnden ges därvid en samordnande roll över kommunens olika politikområden. Skriften ”Mer än bara lite kul” och slutrapport från kommunens arbetsgrupp för ”Hälsofrämjande och förebyggande insatser för (alla) barn och ungdomar” ska fungera som goda exempel på kunskapsunderlag för arbetet.

Information

Informationsarbetet i kommunen bestäms av demokratins honnörssord jämlikhet, delaktighet och mångfald. Informationens huvudsyfte är att ge samhällsservice till medborgarna och att alla ska kunna ta del av informationen och göra sig hörda. Informationen ska vara lika tillgänglig för personer med funktionsnedsättning som för andra.

IT-tekniken erbjuder stora möjligheter för människor med funktionsnedsättning att kunna kommunicera, öka sin egenmakt och självständighet men också att öka sina möjligheter på arbetsmarknaden genom att ha tillgång till information. Funktionsnedsättningarna har olika karaktär vilket innebär att det finns olika behov av tekniska hjälpmedel.

Den så kallade ”Tillgänglighetsdatabasen” har tagits fram av handikapprörelsen i Västra Götaland, Västsvenska Turistrådet, Västra Götalandsregionen och ett antal turistföretag och kommuner. Syftet med ”basen” är att beskriva olika besöksmål i kommunen så att besökare med funktionsnedsättning själva kan bedöma om de kan besöka målpunkten. Region Blekinge har, gemensamt för länet, tecknat ett medlemskap i basen. Det är nu upp till respektive kommun att ta beslut om man också faktiskt ska delta genom att lägga ut basen på hemsidan. Det är mycket viktigt att informationen via basen är relevant och aktuell. Basen innehåller verktyg och anvisningar för driften.

Åtgärder i kommunkoncernen under 2009-2011

- Kommunstyrelsen ska under perioden, via sina resurser inom information och IT-strategi, utreda och lägga fast en policy för hur kommunens informationsinsatser ska kunna anpassas så att personer med funktionsnedsättning ges ökade möjligheter att aktivt ta del och utöva inflytande i samhället Karlshamn.
- Kommunen ska delta i den ovannämnda ”Tillgänglighetsdatabasen” från och med 2009. Kommunens engagemang i basen samordnas lämpligen via den centrala informationsfunktionen. Möjligheten att också integrera tillgänglighet till bostäder i basen ska utredas.

Programmets genomförande

Kommunkoncernen

Kommunen startar definitivt inte från noll i tillgänglighetsarbetet. Redan idag avsätts både tid och pengar i kommunkoncernen för att ta ansvar och arbeta med ”Tillgängliga Karlshamn”. För att kommunen ska nå ytterligare framgång i tillgänglighetsarbetet behöver, inte minst, den politiska ambitionsnivån höjas under perioden. Programmet ger underlag för detta.

Tillgänglighetsprogrammet indikerar att kommunens nämnder, styrelser och förvaltningar/bolag berörs av åtgärdsdiskussionen i större eller mindre grad och har därmed ansvar för att beakta programmet i sin verksamhetsplanering. Programmet pekar även på behovet av samverkan mellan olika politikområden. Kommunstyrelsen samordnande roll betonas i programmet.

Programmets intentioner ska vägas in i den sociala dimensionen då hållbarhetsbedömningar görs enligt det av kommunfullmäktige, sedan tidigare, antagna programmet för hållbar utveckling.

Åtagande

När kommunfullmäktige antagit tillgänglighetsprogrammet genomför kommunstyrelsen snarast och på lämpligt sätt en diskussion med nämnder och styrelser med syfte att ringa in de åtaganden som respektive nämnd och styrelse är beredd att åta sig med anledning av programmets intentioner.

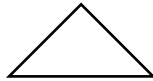
Dialog med den samlade handikapporganisationen i Karlshamns kommun

Sedan ett par år tillbaka har en dialogform mellan kommunen och handikappföreningarna om tillgänglighetsfrågorna utvecklats steg för steg. Modellen har ersatt den tidigare mer stela och formella formen ”Handikappråd” som inrättades enligt det tidigare gällande Handikappprogrammet.

Tillgänglighetsgruppen har under programarbetet diskuterat hur dialogformen kan förfinas och tydliggöras för att stimulera en effektiv samverkan även under åren framöver. Föreningarna har idag dels direkt dialog med kommunens olika nämnds- och förvaltningsområden och dels en mer generell dialog med kommunen såsom arbetet med det nu aktuella programmet visar. Arbetsgruppen anser, för att undvika att samma fråga tas upp i flera dialogträffar, att en mer sammanvägd dialogform används.

Åtgärder i kommunkoncernen under 2009-2011

- Det nu aktuella tillgänglighetsprogrammet ersätter det gamla handikappolitiska programmet från år 2001. Som en följd av detta upphör det tidigare instiftade Handikapprådets verksamhet.
- Dialog och samverkan mellan kommunen och handikappföreningarna i Karlshamn ska ske genom "Tillgänglighetsdialog" som anordnas i samverkan mellan parterna. Kommunstyrelsen ges i uppdrag att utveckla närmare principer för detta.
- Kommunstyrelsen budgeterar för ett anslag ("demokratistöd") under 2009 som riktas till den samlade handikapprörelsen i Karlshamn för föreningsutveckling och det samlade föreningsarbetet i anslutning till tillgänglighetsdialogen enligt ovan.

Liten ordlista

HSO	Handikappförbundens samarbetsorgan. En paraplyorganisation med drygt 40 medlemsorganisationer och ca 0,5 miljoner medlemmar.
Handisam	Statlig myndighet för handikappolitisk samordning.
SISUS	Socialstyrelsens institut för särskilt utbildningsstöd. Ingår från och med 30 juni 2008 i Specialpedagogiska myndigheten.
FN	Förenta nationerna
EU	Europeiska unionen
SKL	Sveriges kommuner och Landsting
Konvention	Överenskommelse, fördrag t.ex mellan stater
Ratificera	Beslut att godkänna överenskommelse (konvention) med annan stat/andra stater.
Tillgänglighet	Krävs för att personer med funktionsnedsättning ska kunna delta på lika villkor som andra eller för att möjliggöra delaktighet och jämlikhet för personer med funktionsnedsättning.
Design för alla	Planering och utformning av samhället så att det fungerar för alla människor oavsett funktionsförmåga.
Orienteringsförmåga	Nedsatt orienteringsförmåga kan hänga samman med nedsatt hörsel, nedsatt syn eller nedsatt kognitiv förmåga (kognition är ett psykologiskt begrepp för de funktioner i hjärnan som hjälper oss att förstå, lagra och använda information).
BBR	Boverkets Byggregler
ALM	Boverkets föreskrifter och allmänna råd vad gäller tillgänglighet till allmänna platser och områden för andra anläggningar än byggnader.
HIN	Boverkets föreskrifter och allmänna råd om undanröjande av enkelt avhjälpna hinder